

Museot kertovat tarinoita

28.8.2024

Kirjallisuuden, lehtien ja asiakirjojen merkitys perimätiedon välittäjänä ja historian lähteinä on yleisesti tiedetty tosiasia. Kirjastojen ja arkistojen ohella meillä on myös kolmas merkittävä muistiorganisaatio, museo. Siinä missä kirjastot tallentavat kirjallisessa muodossa olevaa painettua ja elektronista materiaalia, kuten kirjoja ja lehtiä, museot vastaavat esineellisen perinnön tallentamisesta. Arkistojen tehtävänä puolestaan on asiakirjojen säilöminen ja käyttöön saattaminen. Yhdessä nämä kolme toimijaa muodostavat kokonaisuuden, jota kutsumme muistiorganisaatioksi.

Monenlaisia museoita

Suomessa on runsaasti erityyppisiä museoita. Ammatillisesti hoidettuja museoita on maassamme yli 300 ja ei-ammatillisia museokohteita useita satoja (Museovirasto, n. d.). Museot jakaantuvat valtakunnallisiin vastuumuseoihin ja alueellisiin vastuumuseoihin sekö paikallismuseoihin, Vastuumuseot ohjaavat muiden museoiden toimintaa. Lisäksi yksityiset tahot, kuten yhdistykset, ylläpitävät omia museoitaan. (Museovirasto, n. d.).

Valtakunnallisista museoita voidaan esimerkkinä mainita Kansallismuseo ja alueellisista vastuumuseoista esimerkiksi Seinäjoen museot. Etelä-Pohjanmaalla myös Nelimarkka-museo on alueellinen vastuumuseo, jolla on alueellinen taidemuseotehtävä. (Museovirasto. n. d.)

Museot voidaan jakaa esimerkiksi neljää pääryhmään, jotka ovat (Haasio, 2024):

- Taidemuseot
- Kulttuurihistorialliset museot
- Luonnontieteelliset museot
- Erikoismuseot

Kolme ensimmäistä museotyyppiä ovat varmasti kaikille tuttuja; jokainen meistä on käynyt jossain taidemuseossa, kulttuurihistoriallisessa museossa tai luonnontieteellisessä museossa. Erikoismuseot sen sijaan pitävät sisällään hyvin laajan kirjon erityyppisiä museoita. Niille on tunnusomaista keskittyminen johonkin rajattuun teemaan, kuten urheiluun tai vanhoihin autoihin. Esimerkkeinä tämän tyyppisistä museoista voidaan mainita Suomen jääkiekkomuseo Tampereella tai Kangasalla sijaitseva tieliikennemuseo Mobilia, joka on keskittynyt liikenteen historiaan.

Pääsääntöisesti museoilla on perusnäyttely sekä vaihtuvia näyttelyitä eri teemoista. Perusnäyttelyt kuvaavat esimerkiksi tietyn aihepiirin tai alueen historiaa, vaihtuvat näyttelyt taas ovat keskittyneet aina tiettyyn teemaan.

Tarinoita menneestä

Jokainen esine kertoo tarinansa. Ne kuvastavat eri aikakausien elämää ja kertovat niin ihmisten arjesta kuin juhlasta. Esimerkiksi Tampereella sijaitseva Suomen pelimuseo kertoo pelien historiasta aina perinnepeleistä digitaalisiin peleihin. Kävijälle se antaa hyvän kuvan pelikulttuurista ja sen muutoksesta kolmelta eri vuosisadalta.

Museon yhtenä keskeisenä tehtävänä onkin havainnollistaa arjen elämää menneinä vuosikymmeninä ja -satoina.

Poliisimuseo on hyvä esimerkki siitä, kuinka tietyn ammattikunnan historiaa on kuvattu elävästi. Univormut, autot ja polisin työvälineiden kehitys kuvaa ammatillista muutosta onnistuneesti. Kansan arki avautuu kävijälle esimerkiksi Helsingissä sijaitsevassa Työväen asuntomuseossa tai Seurasaaren ulkomuseossa.

Museot mahdollistavat konkretian ja näyttävät tuokiokuvia todellisuudesta, joka vallitsi menneinä vuosikymmeninä ja -satoina. Ne ovat myös kansatieteen ja historian tutkimuksen kannalta merkittäviä esineellisten lähteiden varantoja. Ennen muuta ne konkretisoivat menneen ja auttavat ymmärtämään historiaa paremmin.

Saa koskea, ei vain katsoa!

Vanha ajatus siitä, että museoissa ei saa koskea esineisiin, ei enää välttämättä pidä paikkaansa. Trendinä on interaktiivisuus, joka mahdollistetaan esimerkiksi modernin teknologian avulla.

Museot ovat myös merkittäviä sisällöntuottajia. Ne tekevät tutkimusta ja mahdollistavat näin kulttuuriperinnön laajemman tuntemuksen. Samalla ne myös popularisoivat tiedettä ja järjestävät kaikelle kansalle suunnattuja tilaisuuksia omalta erityisalaltaan. Kun hankimme tietoa jostain tietystä aihepiiristä, turvaudumme nettiin, kirjastoon tai arkistoihin. Kannattaa muistaa, että myös museot ovat keskeisiä tiedonhankintakanavia. Niiden avulla saamme tietoa artefakteista ja pystymme havainnollistamaan asioita, tekemään abstraktista konkreettista. Voimme toki kirjoittaa siitä, miten mäkitupalaiset tai torpparit asuivat 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Havainnollistamalla asian museoiden tarjoaman materiaalin avulla, teemme viestimme paremmin ymmärrettäväksi.

Ari Haasio
FT, yliopettaja
SeAMK

Kirjoittaja on koulutukseltaan informaatiotutkija ja historioitsija. Hän opettaa mm. muistiorganisaatioihin liittyviä asioita SeAMKissa.

Lähteet:

Haasio, A. (2024). *Löydä!* Avain.

Museovirasto (n. d.) *Tietoa Suomen museoista.*Tietoa Suomen museoista – Museovirasto